

L'art de parlar amb gestos

Es representa tradicionalment a Kerala, estat meridional de l'Índia. Textos sagrats antics. Fantasia i màgia ancestrals. L'alliberament de la dona és tota una altra cosa, diuen els components del grup. Només hi actuen homes perquè el ritu és el ritu. I el ritu, en aquest cas, porta faldilles amb mascle a dins.

Andreu Sotorra

La Companyia Kalamandalam va ser creada el 1930 a l'Índia i té, des d'aleshores, la seu a Kerala. El seu director, Iyemkode Sridharan, diu que un dels fundadors era un lluitador a favor dels drets humans i en contra de la colonització anglesa. El *kathakali* és un espectacle tradicional en el qual es conjuguen teatre, dansa i música. Però, sobretot, s'hi parla amb el gest i amb els ulls. Un dels actors-ballarins, amb cara colrada d'avi camperol, es presta a fer alguns dels gestos traduïts pel director.

La flor de louts, l'olor, la tristesa, l'enemic, la tímidesa, una noia bonica... Així, sense maquillatge —un altre dels aspectes més importants de l'espectacle—, els gestos es redueixen a la més pura abstracció del que el món occidental ha descobert en els espectacles de carrer de les capitals europees sota el nom de pantomima.

El *kathakali* recrea els grans temes mitològics de l'Índia. Amb personatges que són meitat déus i meitat homes, amb històries inspirades en textos del *Mahabharata*, del *Ramayana* i dels *Purana*, els grans textos sagrats antics.

A partir del 1950, el govern de Kerala es va interessar per la companyia i la va convertir en una mena de companyia estable nacional. Actualment, s'hi imparteixen divuit cursos diferents entre dansa, música, maquillatge o vestuari, entre d'altres. Seixanta-cinc professors i dos-cents alumnes procedents d'arreu del món assisteixen a les classes de Kerala. Només els cal un requisit que no es compra ni es ven: ser home.

Iyemkode Sridharan, el director, defuig destrament el tema de l'alliberament de la dona índia. «Allà és així», no para de dir. «Vostès han d'entendre que les cultures són molt oposades». Malgrat aquesta oposició, però, l'espectacle del *Kathakali* es representa a Europa tal com es representa també a l'Índia. L'espectador europeu ha de conèixer el món llegendari de fons si en vol sortir ben parat. Ha d'inten-

Distints moments d'una representació de *Kathakali*, un espectacle que combina art, dansa i música, però on sobretot es parla amb el gest.

tar fugir de l'exotisme i, amb els binocles a punt, seguir de prop i amb detall els centenars de gestos que tenen una significació oriental indescifrabla si no se'n posseeix el codi ancestral de tres segles enrere.

Els personatges de *Kathakali* són tots simbòlics. Representen bàsicament els comportaments clàssics de l'Índia. Amb un procés de maquillatge llarg, unes tres hores, cada artista dibuixa les línies que han de ser la base de les cares. Després, els especialistes ho acaben i ho retoquen fins al poliment fidel de la tradició. Els artistes, per una altra banda, desconeixen fins unes ho-

res abans de la representació quin és el paper que els ha tocat. Això vol dir que se'n saben tot el repertori, atents al sorteig diari. Això explica també els vuit anys d'estudi dels artistes aspirants i la seva posterior i progressiva incorporació a la companyia.

I és que a l'escenari, els hindús no canvien gaire de com se'ls veu a la realitat. Fins i tot el director, a mitjan representació, entra i surt de les grades a l'escena amb una inaleta de pell a la mà com un autèntic *englishman* de negocis. En el fons no tenen una noció estricta d'espectacle. O l'espectacle són ells fets un pou de tradició. □